

**МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**

**НАУКОВІ ПРАЦІ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

**SCIENTIFIC WORKS
OF INTERREGIONAL ACADEMY
OF PERSONNEL MANAGEMENT**

LEGAL SCIENCES

Випуск 2 (62), 2022

Видавничий дім
“Гельветика”
2022

Редакційна колегія

Кислий А. М., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом (**головний редактор**)

Берзін П. С., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології Інституту права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Богатирьов І. Г., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Вакулік О. О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики та судової медицини, Національна академія внутрішніх справ

Головко Л. О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Гордієнко С. Г., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри національної безпеки навчально-наукового інституту права ім. Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Доценко О. С., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Національна академія внутрішніх справ

Заросило В. О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Калиновський Б. В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та прав людини, Національна академія внутрішніх справ

Кисленко Д. П., кандидат юридичних наук, д.пед.н., доцент, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Козаченко О. І., доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Козін С. М., доктор юридичних наук, старший викладач кафедри теорії та історії держави і права, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Колб О. Г., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Ладиченко В. В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Лисенко С. О., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Макеєва О. М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, Національний авіаційний університет

Мердова О. М., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2, Донецький державний університет внутрішніх справ

Мурашів К. В., доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна академія управління персоналом

Омаров Азат Енвер огли, доктор державного управління, доцент, професор кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Піддубний О. Ю., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного та господарського права, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сервєцький І. В., доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри національної безпеки навчально-наукового інституту права ім. Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Стрельбицька Л. М., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін, Національна академія Служби Безпеки України

Стрельбицький М. П., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник науково-організаційного центру, Національна академія Служби Безпеки України

Стрелюк Я. В., доктор юридичних наук, прокурор, Офіс Генерального прокурора України

Чусько В. І., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Шульга Є. В., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Яра О. С., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та фінансового права, декан юридичного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Agnieszka Szpak, dr hab., Professor, Department of International Security, Institute of Security Studies, Toruń, Poland

Dariusz Skalski, dr hab., Professor, Gdansk University of Physical Education and Sport, Gdańsk, Poland

Łukasz Moniuszko, Doktor habilitowany, Profesor, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (Bydgoszcz, Rzeczpospolita Polska)

Затверджено Вченою радою
Міжрегіональної Академії управління персоналом 26.10.2022 (протокол № 8)
Свідectwo про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 24777-14717P,

видане Міністерством юстиції України 21.04.2021 р.

Відповідно до Наказу МОН України № 320 від 07 квітня 2022 року (додаток 2) журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б). Спеціальності: 081 – Право; 262 – Правоохоронна діяльність; 293 – Міжнародне право.

Видання індексується Google Scholar
DOI: 10.32689/2522-4603

Наукові праці МАУП. Юридичні науки. 2022. Вип. 2 (62). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2022. 112 с.

Публікуються статті науковців, які досліджують актуальні проблеми розвитку права. Для науковців, викладачів, студентів та всіх, кого цікавить розвиток юридичної науки в Україні.

ЗМІСТ

Людмила БІЛЕЦЬКА

УМОВИ ЛЕГІТИМІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ
(НА ПРИКЛАДІ СФЕРИ СТРАХУВАННЯ)..... 5

Сергій ГРИЦАЙ

ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛУ НА НАДАННЯ ПОСЛУГ, ПОВ'ЯЗАНИХ
З ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ..... 11

Аліса ГРІНЧУК

ПРИНЦИП РІЗНОМАНІТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ..... 18

Петро ГУЙВАН

ТЕМПОРАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МАТЕРІАЛЬНОГО ПРАВА НА ПОЗОВ..... 22

Олександр КАПЛЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯНИНА
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ..... 29

Ганна КУРТАКОВА

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОФСПЛОК У ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ 34

О. В. ПОЛЯКОВ

АНАЛІЗ ІСТОРИЧНИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ
ВІТЧИЗНЯНОГО НОТАРІАТУ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ..... 44

Іван СЕРВЕЦЬКИЙ

СУСПІЛЬНА НЕБЕЗПЕКА ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ 48

Іван СИВОДЄД

РОЗСЛІДУВАННЯ ГЕНОЦИДУ ТА ЕКОЦИДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ..... 59

Євген СКУЛИШ

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПТУ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ
В МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОМУ ДИСКУРСІ..... 65

Аліна ЧУКАЄВА, Вячеслав КРИКУН

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ
ОХОРОНИ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ..... 71

Владислав АНДРЕЙЦЕВ

ОБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ – МАЙНОВО-ПРАВОВА ОСНОВА
РИЗИКОВОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ : ПОНЯТТЯ ТА СКЛАД..... 80

Олександр БОНДАРЕНКО

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ..... 86

Ольга МИХАЙЛОВА

ПЕРСПЕКТИВИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНУ УРБИЦИДУ
В МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ..... 92

Валентина ОРЛЕНКО

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ
ТА ЇХ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ..... 99

Микола РУДИК

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ, ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГРАМУВАННЯ
В СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ
АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ..... 105

УДК 346.1:349.6

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2022.2.12>**Владислав АНДРЕЙЦЕВ**

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Навчально-наукового інституту держави і права імені князя Володимира Великого, Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фроментівська, 2, Київ, Україна, 03039, andreitsev.v@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6189-4405

Vladyslav ANDREITSEV

Candidate of Law, Associate Professor of the Department of Civil Law and International Law of the Educational and Scientific Institute of Law named after Prince Vladimir the Great, Interregional Academy of Personnel Management, 2 Frometivska str., Kyiv, Ukraine, 03039, andreitsev.v@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6189-4405

ОБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ – МАЙНОВО-ПРАВОВА ОСНОВА РИЗИКОВОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ : ПОНЯТТЯ ТА СКЛАД

OBJECTS OF INCREASED DANGER – PROPERTY AND LEGAL BASIS OF RISK ECONOMIC ACTIVITIES: CONCEPT AND COMPOSITION

В статті розкриваються зміни, внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо об'єктів підвищеної небезпеки» № 1686-IX від 15 липня 2021 року до базового Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» № 2245-III від 18 січня 2001 року, який передбачив новітнє визначення об'єкта підвищеної небезпеки. Таке визначення об'єкта підвищеної небезпеки більш прагматичне та орієнтоване на сферу господарсько-правового регулювання, урахування господарсько-екологічного ризику та потребує доказування об'єкта, який є реальною загрозою виникнення надзвичайної екологічної ситуації природного та техногенного характеру. Зміни, внесені до вказаного Закону від 15 липня 2021 року частково ліквідував законодавчі прогалини, хоча окремі неузгодженості зі статтею 1187 Цивільного кодексу України залишилися, про це зазначається в цій статті.

Автор статті на підставі аналізу законодавчих змін доводить доцільність акцентувати на особливий характер об'єкта підвищеної небезпеки з точки зору його особливого призначення, як потенційного небезпечного об'єкта, його фіксації в Державному реєстрі об'єктів підвищеної небезпеки за відповідними показниками господарської діяльності та безпосереднього зв'язку із поводженням з небезпечними речовинами, або їх категоріями на вказаному об'єкті.

При цьому уточнюється, що небезпечні речовини складають підвищену загрозу для життя та здоров'я людей та навколишнього природного середовища, що обумовлює удосконалення господарсько-правового механізму та вимог екологічної безпеки, що і пропонується удосконалити приписів в ГК України, що сприятиме гармонізації із законодавством ЄС та вимогам міжнародно-правового регулювання, зокрема Конвенції ООН про транскордонний вплив промислових аварій.

Ключові слова: об'єкти підвищеної небезпеки, джерела підвищеної небезпеки, небезпечні речовини, законодавче забезпечення.

The article describes the changes introduced by the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts Regarding Extremely Dangerous Objects" № 1686-IX of July 15, 2021 to the Basic Law of Ukraine "On Extremely Dangerous Objects" № 2245-III of January 18, 2001, which provided for the latest definition of an object of increased danger. This definition of an object of increased danger is more pragmatic and oriented to the sphere of economic and legal regulation, taking into account economic and ecological risk and requires proof of an object that is a real threat of an emergency environmental situation of a natural and man-made nature. The changes made to the specified Law of July 15, 2021 partially eliminated legislative gaps, although some inconsistencies with Article 1187 of the Civil Code of Ukraine remained, as noted in this article.

The author of the article, on the basis of the analysis of legislative changes, proves the expediency of emphasizing the special nature of the object of increased danger from the point of view of its special purpose, as a potential dangerous object, its records in the State Register of Objects of Increased Danger according to the relevant indicators of economic activity and direct connection with the handling of hazardous substances or their categories at the specified facility.

At the same time, it is specified that dangerous substances pose an increased threat to the life and health of people and the natural environment, which causes the improvement of the economic and legal mechanism and environmental safety requirements, which is why it is proposed to improve the prescriptions in the Civil Code of Ukraine, which will contribute to harmonization with EU legislation and the requirements of international legal regulation, in particular the UN Convention on the Trans boundary Impact of Industrial Accidents.

Key words: objects of increased danger, sources of increased danger, dangerous substances, legal support.

Закон України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" № 2245-III від 18 січня 2001 року (зі змінами) [1] започаткував систему правового регулювання і забезпечення безпечності об'єктів підвищеної небезпеки, тим самим запровадив коло суспільних правовідносин щодо використання (експлуатації) об'єктів підвищеної небезпеки та передбачив, що таким об'єктом є об'єкт на якому використовується, переробляється, зберігається або транспортується одна або кілька небезпечних речовин у кількостях, що дорівнюють або перевищують нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти, як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

В цій частині передбачено не поширення чинності Закону на транспортні засоби (авіаційні, автомобільні, водні, залізничні), що здійснюють перевезення небезпечних речовин поза межами об'єкта підвищеної небезпеки, яке неузгоджене із вимогами частини першої статті 1187 Цивільного кодексу України [2], яка не містить зазначених обмежень стосовно діяльності, пов'язаної з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, діяльність з якими (на яких) складає джерело підвищеної небезпеки внаслідок іонізованого випромінювання цих речовин.

Тому, в цій частині доцільно уточнити це положення словами: «за виключенням транспортних засобів, що здійснюють перевезення небезпечних відходів, які характеризуються іонізуючим випромінюванням допустимого рівня, транспортними засобами суб'єктів господарської діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки».

Із наведеного вище Закону № 2245-III від 18 січня 2001 року, законодавчого визначення слідує невизначеність і нечіткість істотних ознак цього поняття, що потребує додаткової інтерпретації його окремих положень та врахування норм та приписів інших нормативно-правових актів в частині визнання категорії об'єктів підвищеної небезпеки.

Також, спостерігається певна неузгодженість приписів із іншими положеннями цього Закону. По-перше, як слідує із аналізу приписів Закону № 2245-III від 18 січня 2001 року – це не просто об'єкт, як певна річ, а потенційно небезпечний об'єкт, ідентифікований за відповідною процедурою, який облікований у Державному реєстрі об'єктів підвищеної небезпеки, тобто створений, побудований, змонтований для виконання спеціальних завдань – поводження з небезпечними речовинами у формі використання, переробки,

зберігання або транспортування однієї або кількох небезпечних речовин.

По-друге, така кількість небезпечних речовин у межах об'єкта підвищеної небезпеки має дорівнювати, або перевищувати нормативно встановлені порогові маси, нормативно-правовим порядком визначення маси небезпечної речовини, чи категорій небезпечних речовин, чи сумарної маси небезпечних речовин різних категорій.

По-третє, такі речовини є небезпечними для життя і здоров'я людини, довкілля, інших цінностей матеріального та інтелектуального характеру, своїми властивостями небезпечної дії (впливу) або особливостей їх стану внаслідок яких за відповідних обставин може виникати загроза життю і здоров'ю людини, навколишньому природному середовищу, матеріальним та культурним цінностям тобто викликати негативні наслідки екологічного, економічного та соціального характеру.

До таких небезпечних речовин віднесені цим Законом: хімічні; пожежно-небезпечні; вибухові; опалювальні; горючі; біологічні агенти та речовини біологічного походження (біохімічні, мікробіологічні, біотехнологічні препарати, які патогенні для людей і тварин, мікроорганізмів тощо); які мають властивості небезпечного впливу на життя і здоров'я людей та довкілля та сукупність властивостей речовин або особливостей їх стану, що за певних обставин створюють загрозу життю, здоров'ю людей, довкіллю, матеріальним та культурним цінностям.

По-четверте, особливого юридичного значення і режиму набуває і відповідна господарська діяльність, як спеціальний різновид господарської діяльності, що органічно пов'язується з поводженням з небезпечними речовинами на спеціально змонтованих установках, обладнанні, машинах, механізмах (автоматизованих виробничих лініях (системах) об'єктів підвищеної небезпеки), тим самим утворюючи відповідне джерело підвищеної небезпеки.

Отже, джерело підвищеної небезпеки, це не сама діяльність, а відповідний процес поводження на різних пристроях, автоматизованих лініях, транспортних засобах тощо з небезпечними речовинами щодо виробництва, перероблення, зберігання тощо і на їх основі створених відповідної продукції, товарів, напівфабрикатів та іншої продукції у межах допустимих доз та прийнятного ризику для довкілля, життя і здоров'я людей.

По-п'яте, законодавець визначив юридичні форми поводження з небезпечними речовинами, вказавши у визначенні на використання,

перероблення, зберігання або транспортування однієї або кількох небезпечних речовин чи їх категорій, що дорівнюють або перевищують нормативно встановлені порогові маси у межах об'єкта підвищеної небезпеки.

На підставі викладеного можна констатувати, що об'єкти підвищеної небезпеки за первинним визначенням Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» № 2245-III від 18 січня 2001 року – це організована сукупність техніко-технологічних споруд та поєднаних виробничим процесом обладнання, комунікацій систем, машин, механізмів та інших спеціалізованих конструкцій із завершеним виробничим циклом, місця розташування в межах визначеної території, включаючи їх мережі, територіальні чи галузеві утворення щодо здійснення діяльності у формах поводження із небезпечними речовинами відповідного класу, легалізованих об'єктів підвищеної небезпеки, що дорівнюють або перевищують нормативно встановлені порогові маси, ідентифіковані та обліковані у Державному реєстрі як об'єкти підвищеної небезпеки відповідного класу, які становлять переважну частину об'єктів підвищеної небезпеки, утворюють окремий різновид у системі зазначених об'єктів, ідентифікованих і легалізованих в установленому порядку, як об'єкта підвищеної небезпеки і матеріально-правової основи ризикової господарської діяльності.

Разом з тим, до об'єктів підвищеної небезпеки законодавець відносить інші об'єкти, які відповідно до Закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, не вказавши хоча б їх примірний перелік у тексті первинного Закону України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" № 2245-III від 18 січня 2001 року. Це досить суттєва ознака щодо розуміння об'єкта підвищеної небезпеки, враховуючи що ці об'єкти настільки небезпечні, що визначаються у законі і не підлягають ідентифікації, підготовки Звіту про безпеку та додержання інших вимог, передбачених цим Законом.

Аналізуючи чинне законодавство, набуту практику використання подібних об'єктів є підстави віднесення до таких об'єктів – атомні станції, експериментальні реактори наукового та освітнього призначення, які нормативно-правовим порядком визнані об'єктами підвищеної небезпеки, які на наш погляд, складають окрему групу зазначених об'єктів [3].

Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо об'єктів підвищеної небезпеки" № 1686 від 15 липня

2021 року [4], запровадив нове формулювання визначення об'єкта підвищеної небезпеки як єдиного майнового комплексу підприємництва, який включає будь-які будівлі, виробництва (цехи, відділення, виробничі дільниці, окреме обладнання та джерела небезпеки (курсив мій – В.А), розташовані в межах території такого об'єкта, який за результатами ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідного класу.

Аналіз прийнятих та опублікованих змін внесених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо об'єктів підвищеної небезпеки» № 1686-IX від 15 липня 2021 року до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» № 2245-III від 18 січня 2001 року набувають чинності через один рік з дня їх оприлюднення, за деякими виключеннями, що стосується змін до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», тобто набирають чинності з 16 липня 2022 року.

Тому, вважаємо за доцільне висловити свою наукову позицію щодо окремих положень зазначених змін та можливостей їх врахування з метою покращення приписів, що пропонується до введених змін в чинність.

Перш за все, це стосується визначення об'єкта підвищеної небезпеки як єдиного майнового комплексу підприємства, що включає будь-які будівлі, виробництва (цехи, відділення, виробничі дільниці) окреме обладнання та джерела підвищеної небезпеки, розташовані в межах території такого об'єкта, який за результатами ідентифікації об'єкта підвищеної небезпеки вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідного класу.

Це по суті новий підхід у регулюванні і забезпеченні безпеки об'єктів підвищеної небезпеки, який судячи із визначенням стає таким на завершенні процесу ідентифікації. А це не узгоджено із ідеєю підвищеної небезпеки, оскільки не відтворено суттєва ознака про те, що це, як зазначено у цьому визначенні можуть виступати не будь-який будівлі, виробництва (цехи, відділення, виробничі дільниці), а виключно ті, на яких здійснюється поводження з небезпечними речовинами, обладнанні, установках тощо (курсив мій – В.А), що власне і характеризує об'єкт підвищеної небезпеки, який дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси. Отже, у визначенні зазначеного об'єкта опущена істотна ознака, яка стосується таких об'єктів та їх правового режиму. І хоча в

статті 1 на це вказується, але виключно щодо визначення категорії «джерела небезпеки» (курсив мій – В.А).

Зокрема, «джерело небезпеки» відповідно до зміненою статті першої цього Закону № 2245-III від 18 січня 2001 року – це установки, сховища (резервуари, посудини), трубопроводи, машини, агрегати, технологічне устаткування (обладнання), споруди або комплекс споруд, розташовані в межах об'єкта підвищеної небезпеки на поверхні землі або під нею, в яких тимчасово або постійно використовується, переробляється, виготовляється, транспортується, зберігається одна або декілька небезпечних речовин чи категорій речовин або їх сумішей.

Вище наведено дослівно визначення джерела підвищеної небезпеки як установки, сховища у формі посудин, трубопроводів, машин, агрегатів, технологічного обладнання, споруд, їх комплексу, розміщених в межах об'єкта підвищеної небезпеки.

В частині транспортування у межах розташування об'єкта підвищеної небезпеки є зрозумілим. Але як бути у разі транспортування поза межами розташування об'єкта підвищеної небезпеки, то на нашу думку, доцільно виходити із того, що транспортний засіб самостійно відноситься до джерела підвищеної небезпеки відповідно до вимог статті 1187 Цивільного кодексу України в такий спосіб норми закону логічно мають поширюватися на транспортування небезпечних речовин поза межами об'єкта підвищеної небезпеки в аспекті цивільних правовідносин.

Зазначимо, що таку спробу визначення джерела підвищеної небезпеки свого часу була започаткована відомча нормотворча практика щодо розуміння вказаного джерела як технологічного об'єкта [5, 34 с.] всупереч тому, що цивільно-правова теорія і судова практика стали підґрунтям для офіційного визнання «джерела підвищеної небезпеки», що було закріплено у статті 450 раніше чинного Цивільного кодексу України, а нині в статті 1187 чинного Цивільного кодексу України [6], відповідно до якої джерелом підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів та обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогнебезпечних та інших речовин, утриманням диких звірів, службових собак та собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює, та інших осіб.

Отже, в уточненому значенні джерелом підвищеної небезпеки є відповідна госпо-

дарська діяльність, яка споріднена та логічно пов'язана з експлуатацією техніко-технологічного обладнання, установок тощо, розміщених в межах території об'єкта підвищеної небезпеки на яких здійснюється поводження у формі використання, експлуатації, зберігання, вироблення, перероблення та транспортування небезпечних речовин, що дорівнюють або перевищують нормативно встановлені уповноваженим органом порогові маси. Це слідує із тих юридичних обставин, що така діяльність проводиться (здійснюється) на спеціально створених пристроях в яких акумулюються небезпечні речовини, які є відповідною загрозою підвищеної небезпеки та характеризують в цілому об'єкт підвищеної небезпеки, згідно запровадженим змінам до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» № 2245-III від 18 січня 2001 року на підставі Закону України № 1686-IX від 15 липня 2021 року.

У зв'язку з цим виникає не риторичне запитання, як бути із частиною об'єктів, які за первинною редакцією передбачалося як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, внесеними змінами від 15 липня 2021 року прийнято спеціальний Закон України, який не урегулював об'єкти, які є реальною загрозою виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, хоча в реальній діяльності вони наявні та експлуатуються, скажімо атомні станції, реактори наукового та освітнього призначення, тепер незалежно від відсутності відповідного правового регулювання! Отже, штучно створений правовий вакуум щодо цієї групи об'єктів, який негайно потрібно подолати у той же спосіб подальшої кодифікації законодавства про об'єкти підвищеної небезпеки.

У цій ситуації вважаємо за доцільне, для уточнення запропонованих змін у зазначеному законопроекті юридично зафіксувати у статті 1 Закону України № 1686-IX від 15 липня 2021 року у частині визначення об'єкта підвищеної небезпеки після слів: «відповідного класу» продовжити словами: «а також об'єкти, які згідно спеціального закону визнані реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру».

Це створить юридичні можливості щодо підготовки і прийняття такого Закону, враховуючи необхідність унеможливити настання умов зазначеної ситуації та запровадження організаційно-правових заходів щодо безпечного використання зазначених об'єктів

підвищеної небезпеки в умовах реальних глобальних і національних загроз та викликів техногенного, соціального та екологічного характеру.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо об'єктів підвищеної небезпеки» № 1686-IX від 15 липня 2021 року уточнив, що дія цього закону не поширюється на обладнання, установки, виробництво з наявністю на них лише джерел іонізуючого випромінювання, авіаційні, автомобільні, водні, залізничні транспортні засоби, що здійснюють перевезення небезпечних речовин за межами об'єкта підвищеної небезпеки, об'єкти розвідки, видобутку та розробки корисних копалин не підняті на поверхню.

У статті 1 Закону наводиться визначення об'єкта підвищеної небезпеки, як єдиного майнового комплексу підприємства, що включає будь-які будівлі виробництва (цехи, відділення, виробничі дільниці), окреме обладнання та джерела небезпеки, розташовані в межах території такого об'єкта який за результатами ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідно класу.

Таке визначення об'єкта підвищеної небезпеки як єдиного майнового комплексу підприємства суттєво уточнює зазначене поняття, оскільки акцентує увагу на його майново-правову природу, як комплексну категорію, що включає будь-які будівлі, що є сумнівним і неточним, оскільки якщо будівлі в яких не розташоване обладнання, механізми тощо не складають небезпеки для працівників, довкілля, життя і здоров'я людей, що перебувають в зоні впливу такої діяльності. Тому далі доцільно уточнити словами: «спеціально створені (пристосовані) обладнання, механізми тощо та джерела підвищеної небезпеки в межах єдиної території такого об'єкта, потенційної небезпеки, який за результатами проведеної ідентифікації віднесений до категорії об'єктів підвищеної небезпеки суб'єктами господарювання або спеціалізованими ліцензованими підприємствами, установами, організаціями, схвалений уповноваженими органами держави та облікований у Державному реєстрі об'єктів підвищеної небезпеки».

Таким чином, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо об'єктів підвищеної небезпеки» № 1686-IX від 15 липня 2021 року визначивши об'єкти підвищеної небезпеки, як визначені за результатами ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки, не регламентував відповідні істотні ознаки інших об'єктів, які відповідно

до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та не врахував їх у складі таких об'єктів, що слідує із аналізу Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 року, що свідчить про обмеженість, ігнорування таких об'єктів для яких має бути спеціальний режим їх визнання, обґрунтування для використання з точки зору забезпечення пріоритету їх безпечності для довкілля, життя і здоров'я людей, матеріальних та інтелектуальних цінностей, залишивши поза увагою регламентацію правового режиму таких об'єктів, які залишаються реально поза межами правового регулювання і забезпечення, що обумовлює їх подальше законодавче удосконалення.

Скажімо, аварія на Чорнобильській АЕС, яка визнана Конституцією України (стаття 16) катастрофою планетарного масштабу. З цією метою у Законі України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23 травня 2017 року [3] виправдано у статті 3 пункт 2 вилучити атомні електростанції та інші подібні об'єкти та визнати їх такими, що є реальною загрозою виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

На наш погляд, із аналізу законодавства слідує наступний склад об'єктів підвищеної небезпеки:

- потенційно небезпечні об'єкти, які здійснюють поводження з небезпечними речовинами, що дорівнюють або перевищує нормативно встановлені порогові маси, які ідентифіковані і обліковані у Державному реєстрі об'єктів підвищеної небезпеки відповідного класу (I–III);

- категорія об'єктів, які відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру (атомні станції та експериментальні реакторні установки, які використовуються в наукових та освітніх цілях);

- машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки, що можуть створювати за певних обставин реальну загрозу для довкілля і праці, здоров'я і життя працівників ризикових підприємств та інших охоронюваних цінностей, з особливостями правового режиму експлуатації і гарантуванні вимог безпечності, на яких здійснюються поводження з небезпечними речовинами що дорівнюють або перевищують нормативно встановлені порогові маси на підставі Декларацій відповідності матеріально-технічної бази відповідно до законодавства з питань охорони та безпеки праці, визначені Законом України «Про охорону праці» № 2694-XII від 14 жовтня 1992 року [6].

Література:

1. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України № 2245-III від 18 січня 2001 р. (зі змінами) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 15. Ст. 73.
2. Цивільний кодекс України: Кодекс № 435-IV від 16 січня 2003 р. (зі змінами) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України № 2059-VIII від 23 травня 2017 р. (зі змінами) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо об'єктів підвищеної небезпеки: Закон України № 1686-IX від 15 липня 2021 р. (зі змінами) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 42. Ст. 343.
5. Про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів: Положення Затв. Наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи України № 338 від 18 грудня 2000 року, зареєстровано у Мін'юсті України № 970/11250 1 вересня 2005 р. (зі змінами) / Верховна Рада України. *Офіційний вісник України*. 2001. № 345. Ст. 164. Код акта 17659/2001.
6. Про охорону праці: Закон України № 2694-XII від 14 жовтня 1992 р. (зі змінами) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49. Ст. 668.

References:

1. Pro obyekty pidvyshchenoyi nebezpeky: Zakon Ukrainy № 2245-III vid 18 sichnya 2001 r. (zi zminamy) [On Extremely Dangerous Objects: Law of Ukraine № 2245-III of January 18, 2001 (as amended)] (2001, January 18). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 15. St. 73 [in Ukrainian].
2. Tsyvilnyy kodeks Ukrainy: Kodeks № 435-IV vid 16 sichnya 2003 r. (zi zminamy) [Civil Code of Ukraine: Code № 435-IV of January 16, 2003 (as amended)] (2003, January 16). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 40–44. St. 356 [in Ukrainian].
3. Pro otsinku vplyvu na dovkillia: Zakon Ukrainy № 2059-VIII vid 23 travnya 2017 r. (zi zminamy) [On environmental impact assessment: Law of Ukraine № 2059-VIII of May 23, 2017 (as amended)] (2017, May 23). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 29. St. 315 [in Ukrainian].
4. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv shchodo obyektiv pidvyshchenoyi nebezpeky: Zakon Ukrayiny № 1686-IX vid 15 lypnya 2021 r. (zi zminamy) [On amendments to certain legislative acts regarding objects of increased danger: Law of Ukraine No. 1686-IX of July 15, 2021 (as amended)] (2021, July 15). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 42. St. 343 [in Ukrainian].
5. Pro pasportyzatsiyu potentsiyno nebezpechnykh obyektiv: Polozhennya Zatv. Nakazom Ministerstva Ukrainy z pytan nadzvychaynykh sytuatsiy ta u spravakh zakhystu naseleennya vid naslidkiv Chornobylskoyi katastrofy Ukrainy № 338 vid 18 hrudnya 2000 r., zareyestrovano u Minyusti Ukrayiny № 970/11250 1 veresnya 2005 r. (zi zminamy) [On passporting of potentially dangerous objects: Provisions approved by Order of the Ministry of Emergency Situations and Protection of the Population from the Consequences of the Chernobyl Disaster of Ukraine № 338 of December 18, 2000, registered in the Ministry of Justice of Ukraine № 970/11250 on September 1, 2005 (as amended)] (2005, September 1). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 345. St. 164. Act code 17659/2001. [in Ukrainian].
6. Pro okhoronu pratsi: Zakon Ukrainy № 2694-XII vid 14 zhovtnya 1992 r. (zi zminamy) [On Labor Protection: Law of Ukraine №. 2694-XII of October 14, 1992 (as amended)] (1992, October 14). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 49. St. 668 [in Ukrainian].